

תְּקוּנַת שְׁלֹשִׁים

ליל כ"ג באדר 

התגלות האור הגנוז

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא יְרוּשָׁלַיִם. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל דָּא בַּהֲמ"ק. דְּמִשָּׁה בְּעָא לְאַעְבְּרָא גּוֹ אַרְעָא לְאַתְקַנָּא אִיהוּ תְּקוּנָא דָּא. דְּאַתְמַר בַּהּ: (דְּבָרִים ג', כה) אַעֲבְרָה נָא וְאַרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה דָּא אַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. הֵהָר הַטּוֹב דָּא יְרוּשָׁלַיִם. וְהַלְבָּנוֹן דָּא בַּהֲמ"ק. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא בְּעָא דִּינַעֲבֵר. וְעַם כָּל דָּא אִיהוּ מְרַחֵיק אֲנָהִיר מַלְגוֹ, כְּשִׁמְשָׁא לְסִיְהָרָא. וַיְהוֹשֻׁעַ אָעִיל לֹון בְּרָזָא דְּסִיְהָרָא. וְעַם כָּל דָּא מִשָּׁה מְרַחֵיק אֲתַקִּין תְּקוּנָא. וּבְגִין כֵּן לְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה. דִּירוּשָׁלַיִם אֲתַמַּר בַּהּ: כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם (קהלת א, ז). וְדָא יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד (בראשית א, ט). דְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל לְכַמָּה דְּרַגִּין אֲתַפְּרִישַׁת בְּרָזָא דְּשַׁבְּטִין, וְכֹלְא אֲתַקְשֵׁר כְּחָדָא

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה - זו ירושלים. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל - זה בית המקדש. שְׁמִי שָׁמַיְתָא רְצָה לְהַכְּנִס לְתוֹךְ הָאָרֶץ, לְתַקְּנָא אוֹתָהּ בְּעִצְמוֹ תְּקוּנָא זֹה. כְּמוֹ שְׁנַאמַר לְגַבְיָו: אַעֲבְרָה נָא וְאַרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה (דְּבָרִים ג', כה) - זו ארץ ישראל. הֵהָר הַטּוֹב - זו ירושלים¹, וְהַלְבָּנוֹן - זה בית המקדש². וְהַקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא רְצָה שְׁיַעֲבֹר [את הירדן]. וְעַם כָּל זֹאת הוּא [מִשָּׁה] מְאִיר מְרַחֵק מִכַּפְּנַיִם, כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ [שְׁמַאֲיָרָה] לִירַח³. וַיְהוֹשֻׁעַ, הַכְּנִים אוֹתָם [את בני ישראל] בְּסוּד שַׁל הַיָּרֵחַ. וְעַם כָּל זֹאת, מִשָּׁה מְרַחֵק מִתְּקוּנָא הַתְּקוּנָא. וְלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה [אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה]. וַיְרוּשָׁלַיִם נְאֻמַּר עֲלֶיהָ: כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם (קהלת א, ז)⁴. וְזֶה: יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד (בראשית א, ט). שְׁאָרְצֵי יִשְׂרָאֵל נְחָלְקַת לְכַמָּה מְדֻרְגוֹת, בְּכּוּד הַשְּׁבָטִים, וְכֹלְם מִתְּקַשְּׂרִים כְּאֶחָד

1. עי' ברכות נח ע"ב, הטובה זו בונה ירושלים.

2. עי' גיטין נו, ע"ב.

3. עי' בבא בתרא עה ע"ב; משה הוא כנגד השמש ויהושע כנגד הירח; זהו וילך ח"ג, רפד, א.

4. עי' מדרש רבה קהלת פרשה ז, א; ילקוט שמעוני קהלת פ"א, ס' תתקסז.

בִּירוּשָׁלַיִם.⁵ וְזֶה: יַד הַחֲזָקָה, מִצַּד
הַשְּׂכִינָה, בְּיַד הַיּוֹד, שְׁלוֹקַחַת כַּמָּה
חֲבָלִים בְּיַדָּה לְקִשּׁוֹר אוֹתָם, כִּד יְרוּשָׁלַיִם
תּוֹפֶסֶת בְּכָל הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל כָּל הַשְּׂבָטִים,
לְקִשּׁוֹר אוֹתָם. לְפִיכֵן: פִּי אִם אֵל
הַמָּקוֹם (וְגו') [אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
מִכָּל שְׂבָטֵיכֶם] (דְּבָרִים יב,ה).

וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל – זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
שֵׁשׁ שׁוֹרֵה הַמֶּלֶךְ [תְּקֻדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
– ז"א]. וְנֹאמַר עָלָיו [עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ]:
מָה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה (בְּרֵאשִׁית כח,זו).
וְהוּא גָדוֹל בְּכַמָּה עֲטוּרֵי אוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר
בָּהֶם: גָּדוֹל יְהוָה וּמַהֲלָל מְאֹד בְּעִיר
אֱלֹהֵינוּ הִר קִדְשׁוֹ (תְּהִלִּים מח,ב).

וְלַעֲתִיד לְבֹא [פְּתוּב]: לֹא יִהְיֶה לָךְ
הַשְּׂמֵשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְנֶגַה הַיָּרֵחַ לֹא יֵאִיר
לָךְ (יִשְׁעִיָּה סו,ט). שְׂעֵבְשׁוּ, הַשְּׂמֵשׁ [ז"א]
עוֹמֵד לְאוֹר יוֹמָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ: יוֹמָם
יִצְוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ (תְּהִלִּים מב,ט) – זֶה
חֲסֵד, אוֹר נְעֻלָּם וְשׁוֹלֵט בְּפְנִימִיּוֹת. אֲבָל
לְמִטָּה [בְּעוֹלָם], תִּירַח [הַשְּׂכִינָה] הוּא
מְאִיר לְנֶגַה, שֶׁהַעוֹלָם לֹא נוֹטֵל אֶלָּא
מִהַשְּׂכִינָה.⁶

אֲבָל לַעֲתִיד לְבֹא: פִּי יְהוָה יִהְיֶה לָךְ
לְאוֹר עוֹלָם (יִשְׁעִיָּה שם,ב), מִצַּד הַזְּכָר
[ז"א] שִׁיִּתְגַּלֶּה לְהָאִיר בְּזִמְנֵי הַהוּא.
וְשִׁלְמוֹ יְמֵי אֲבִלָּה (שָׁם) – שְׁנֵאֲלוֹת
אַחֲרוֹת [הַיּוֹד] מִצַּד שֶׁל נְקֻבָּה, וְהִיא

בִּירוּשָׁלַיִם. וְדָא יַד הַחֲזָקָה מִסְטְרָא
דְּשְׂכִינָתָא, בְּיַד דָּא דְנִטְלָת כַּמָּה חֲבָלִין
בְּיַדָּה לְקִשְׁרָא לִזְוֵן, הַכִּי יְרוּשָׁלַיִם תּוֹפֶסֶת
בְּכָלָהּ דְּרִגִין דְּכָלָהּ שְׂבָטִין לְקִשְׁרָא
לְהוּ. בְּגִין כֵּן פִּי אִם אֵל הַמָּקוֹם וְכוּ'
(דְּבָרִים יב,ה).

וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל דָּא בַּהֲמ"ק
דְּתַמְנָן שְׂרֵי מְלָפָא. וְאַתְמַר בַּהּ: מָה נּוֹרָא
הַמָּקוֹם הַזֶּה (בְּרֵאשִׁית כח,זו). וְאִיהוּ
גָדוֹל בְּכַמָּה עֲטוּרֵי נְהוּרִין, דְּאַתְמַר בַּהּ:
גָדוֹל ה' וּמַהֲלָל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הִר
קִדְשׁוֹ (תְּהִלִּים מח,ב).

וּלְזִמְנָא דְאַתִּי לֹא יִהְיֶה לָךְ הַשְּׂמֵשׁ לְאוֹר
יוֹמָם וּלְנֶגַה הַיָּרֵחַ לֹא יֵאִיר לָךְ (יִשְׁעִיָּה
ס, יט). דְּהַשְׁתָּא הַשְּׂמֵשׁ קָאִים לְאוֹר
יוֹמָם, דְּאַתְמַר בַּהּ: יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ
(תְּהִלִּים מב, ט) דָּא חֲסֵד, נְהוּרָא דְסִתִּים
וְשִׁלִּיט לְגוּ. אֲבָל לְתַתָּא הַיָּרֵחַ אִיהוּ
מְאִיר לְנֶגַה, דְּעֵלְמָא לֹא נִטִּיל אֶלָּא
מִשְׂכִּינָתָא.

אֲבָל לְזִמְנָא דְאַתִּי: פִּי ה' יִהְיֶה לָךְ לְאוֹר
עוֹלָם, מִסְטְרָא דְדְכוּרָא דִּיתְגַּלִּי
לְאַנְהָרָא. בַּהּ הוּא זִמְנָא וְשִׁלְמוֹ יְמֵי
אֲבִלָּה, דְּפִרְקָנִין אַחֲרָנִין מִסְטְרָא
דְּנוּקְבָא, וְהוּא בְּתַרְיָהּ גְלוּתָא. אֲבָל

5. שִׁירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְקָה לְשִׂבְטִים, עִי' מְגִילָה כו, ע"א.

6. ק"ח, פֶּתַח קלז: עמ' עג.

אחריהם גלות. אבל [הגאולה הזאת] תהיה מצד של הזכר - ושלמו ימי אבלי. וזה שיר חדש, מצד של זכר שאין אחריו גלות. ובית המקדש יבנה מצד הזכר ומצד הנקבה, [בין] שעל אותו זמן [פתוב]: והיה אור הלכנה כאור החמה (ישעיה ל, כו), בתרין משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף.

קם אברהם תקוּן תחסיד ואמר, אליהו אליהו הנביא הנאמן, אמר דברך, שאמה מזמן לעשות שלום בעולם, על ידי צדיק [יסוד] שנתן בחלקו, שנאמר עליו: הנני נתן לו את בריתי שלום [דתינו, יסוד] (במדבר כה, יב). ועל ידך יתגלה זה [השלום] בעולם, שאמה הבית אותו [את ה"יסוד", של זמרי וכזבי], בזמן שקנאת לשכינה, וגרמת לצדיק [ליסוד] להתקשר בה באהבה. ואתה תשוב לגלות את [השלום] בעולם, כמו שפתוב: הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום [וגו'] [היה הגדול והנורא] (מלאכי ג, כג).

מצד השכינה [בלי הצדיק, פתוב]: פי הנה החשך יכסה ארץ וגו' (ישעיה סב, ו). וזה החשך שנאמר עליו: והנה

מסטרא דכורא ושלמו ימי אבלי. ודא שיר חדש מסטרא דכורא דלית אבתרה גלותא. ובי מקדשא יתבני מסטרא דכורא ומסטרא דנוקבא, דבההוא זמנא והיה אור הלכנה כאור החמה (ישעיה ל, כו), בתרין משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף.

קם אברהם סבא חסידא ואמר, אליהו אליהו נביאה מהימנא אימא מילך דאנת זמין למעבד שלמא בעלמא, בצדיק דאתיהיב לחולקך דאתמר בה: הנני נתן לו את בריתי שלום (במדבר כה, יב). ועל ידך יתגלי האי בעלמא, דאנת מחת לה בזמנא דקניאת בגין שכינתא, וגרמת לצדיק לאתקשרא בה ברחימותא. ואנת תיתוב לגלאה לה בעלמא, דכתיב הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום וכו' (מלאכי ג, כג).

דמסטרא דשכינתא, פי הנה החשך יכסה ארץ וכו' (ישעיה ס, ב). ודא חשוכא דאתמר בה: והנה אימה חשכה

7. ולא שירה חדשה - נקבה, עי' על שיר פשוט, כפול, משולש, מרובע, ת"ז תי' כ, נא, ע"ב; ר' מפתחות.
 8. עי' עדויות ת, ז. ולעיל תי' יח.
 9. צדיק - יסוד, כינוי לפנחס שהוא אליהו, עי' ז"ח שיר השירים פח, ב, ת"ז, תי' טט, קטז, ע"ב; שערי אורה פ"ב, מ"ו עיין עוד על פנחס הוא אליהו, זהר כי תשא ח"ב, קצ, ע"א; עי' שער הגלגולים פ' לד.
 10. ארץ כינוי לשכינה, זהר משפטים קטז, ע"א; ת"ז תי' כ, ס, ע"א; תי' ס, קמד, ע"א; אוצרות רמח"ל טו, טז, יז, עה ועוד; קל"ח פתח נב; תקט"ו תפלות, ת' קעא, שכב, שכז, שם, שצא, תמט.

גְּדוּלָה (בראשית טו, יב), בְּגִין וְתַרְדְּמָה נִפְלָה עַל אֲבָרִים, מִסְטָרָא דְשְׂכִינְתָא. וּבִהְיָא חֲשֵׁן סְבָלוּ יִשְׂרָאֵל גְּלוּתָא. וְחֲשֵׁן דָּא יִזְדַּרְק עַל אַנּוּן אַמִּין. וּמִסְטָרָא דְצַדִּיק פִּי ה' יִהְיֶה לֶךָ לְאֹר עוֹלָם. וְדָא עַל יֶדֶךָ וְדָאֵי דְאַתְמַר בְּךָ לְעִשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. (עדויות ח, ז)

אִימָה חֲשֵׁכָה גְּדוּלָה (בראשית טו, יב), בְּגִלְלָ: וְתַרְדְּמָה נִפְלָה עַל אֲבָרִים (שם, שם), מִצַּד הַשְּׂכִינָה [כְּשֶׁהִיא לְכַד]. וּמִזְוָה הַחֲשֵׁן סְבָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא.¹¹ וְחֲשֵׁן זֶה יִפּוֹל עַל אֱלוּ הָאֱמוּנוֹת. [אוּלָם] מִצַּד הַצַּדִּיק [כְּתוּב]: כִּי יִהְיֶה יְהוָה לְךָ לְאֹר עוֹלָם (ישעיה, שם, כ). וְזֶה עַל יֶדֶךָ [אֱלִיהוּ] בְּוֵדָאֵי, שְׁנֵאמַר עֲלִיד: [אִין אֱלִיהוּ בָא אֱלָא] לְעִשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם (עדויות, ח, ז).

קָם אֱלִיהוּ פִּתַח וְאָמַר, פִּי ה' יִהְיֶה לֶךָ לְאֹר עוֹלָם, עוֹלָם דָּא שְׂמָא קְדִישָׁא. דְּבִגְלוּתָא אִיהוּ לְאֹר יוֹמָם מְלִגוּ דָּא יְהוּ"ה. אֲבָל לְנִגְה הִירַח דָּא אַדְנִי. דְּבִשְׂמָא קְדִישָׁא אַתְמַר זֶה שְׁמִי לְעֵלָם (שמות ג, טו) [לְעֵלָם] כְּתִיב לְאַסְתַּתְרָא לְגו. אֲבָל לְזִמְנָא דְאַתִּי ה' יִהְיֶה לֶךָ לְאֹר עוֹלָם וְדָאֵי.

קָם אֱלִיהוּ פִּתַח וְאָמַר: פִּי יְהוָה יִהְיֶה לֶךָ לְאֹר עוֹלָם (ישעיה ס, כ). עוֹלָם – זֶה הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ [יהו"ה]. שְׁבִנְלוּת, הוּא: לְאֹר יוֹמָם (שם ס, ט), מִכְּפָנִים – זֶה יְהוּ"ה. אֲבָל: לְנִגְה הִירַח (שם, שם, שם) – זֶה אַדְנִי. שְׁעַל שְׁמוּ הַקְּדוּשׁ [יהו"ה] נְאֻמַּר: זֶה שְׁמִי לְעֵלָם (שמות ג, טו), לְעֵלָם כְּתוּב, [דְּהִינוּ לְהַעֲלִים],¹² לְהַסְתִּיר בְּפָנִים. אֲבָל לְעִתִּיד לְבֹא: יְהוָה יִהְיֶה לֶךָ לְאֹר עוֹלָם, עוֹלָם בְּוֵדָאֵי [עם ו'].

דְּשְׂכִינְתָא אִיהִי סִיְהָרָא, לְזִמְנִין אַתְגְּרַעַת וּלְזִמְנִין אַתְמְלִיאַת. וְיִשְׂרָאֵל כְּגֻנָא דָּא לְזִמְנִין סִלְקִין לְזִמְנִין נַחְתִּין. אֲבָל מִסְטָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאֵהָבִיו כְּצֵאת הַשְּׂמֶשׁ בְּבִבְרָתוֹ (שופטים ה, לא)

שְׂהַשְּׂכִינָה הִיא יְרַח, לְפַעְמִים הִיא חֲסֵרָה וּלְפַעְמִים הִיא מְתַמְלָאֵת.¹³ וְגַם יִשְׂרָאֵל בְּרִיךְ זֶה, לְפַעְמִים עוֹלָם וּלְפַעְמִים יוֹרְדִים. אֲבָל מִצַּד הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא [כְּתוּב]: וְאֵהָבִיו כְּצֵאת הַשְּׂמֶשׁ בְּבִבְרָתוֹ (שופטים ה, לא),

11. עי' ת"ז השמטות תי' ג' גמ ע"ב; מאמר הגאולה עמ' נז.

12. עי' קדושין עא, ע"א; קהלת רבא פ"ג: "זה שמי לעולם, לעלם כתיב, וכל כך למה מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים..."; זהר בראשית נח, ע"א.

13. עי' קנאת ה' צבאות גנזי הרמח"ל עמ' קיב: "כי השכינה יש לה שתי בחינות אלה: בחינת הגילוי ובחינת ההסתה והיינו מילוי וחסרון".

שְׁהַשְׁמֵשׁ בְּתַקְוָה מַעַת שְׂיוּצֵא. [אוּלָם] הַשְׁכִּינָה הִיא גִלְגַל שְׁחֹזֵר בְּעוֹלָם (שַׁבַּת קנא, ב), לַפְעָמַיִם בְּעֵלְיָה לַפְעָמַיִם בִּירִידָה. וּמִבְחִינָתָה נֹאמֵר עַל יִשְׂרָאֵל: וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפֹר הָאָרֶץ¹⁴ (בְּרֵאשִׁית כח, ד). וּמִצַּד שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא [נֹאמֵר עַל יִשְׂרָאֵל]: כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם (שֵׁם כב, יז). אֲבָל לְעֵתִיד לְבוֹא, הַכֹּל יִהְיֶה תְמִיד מִצַּד שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא [כְּמוֹ שְׁנֹאמֵר]: כִּי יִהְיֶה יְהוָה לְךָ לְאוֹר עוֹלָם. וְעַל הַשְׁכִּינָה יֹאמֵר: וְהָיָה אוֹר הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה [שֶׁתְּעֹלָה לְמִדְרַגְתּוֹ]. אוֹ: וְשִׁלְמוֹ יָמֵי אַבְרָהָם, שֶׁלֹּא יִמְצָא שְׁלִיטָה לְצַדִּיקִים הַטְּמָאִים בְּכֹלֵל.¹⁵

קָם רַעֲיָא מְהֵימְנָא וְאָמַר לָהּ, בְּרִיךְ אַנְתְּ אֵלֶיהוּ לְמֵאֲרֵי עֲלָמָא, דְּאַנְתְּ זְמִין לְמֵיקָם בְּשִׁלְמָא דָּא, דְּכִתִּיב בְּךָ: הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. תַּמָּן וַיֵּיּוֹ קָטִיעָא בְּגִין דְּאַבְתְּרָה אֶשְׁתַּכַּח גְּלוּתָא. אֲבָל לְזִמְנָא דְּאַתִּי תְהֵא וַיֵּיּוֹ שְׁלִימָא, לְחַבְרָא בְּהַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתָּהּ, וְלְחַבְרָא בְּהַ תְּרִין מְשִׁיחִין. דְּמַסְטְרָא דְּצַדִּיק אַנְתְּ פְּנֹחַס, דְּכָלִּיל תְּרִין אַחֲרֵינִין דְּאַתְמַר בְּהוּ: פֶּנַּח חַס וּמַסְטְרָא דְּשְׁכִינְתָּא

קָם הִרְוֵעָה הַנְּאִמָּן וְאָמַר לוֹ: בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ לְרַבּוֹן הָעוֹלָם, שְׂאֵתָה מְזִמֵּן לְעִמּוּד בְּשָׁלוֹם זֶה, [כְּמוֹ] שֶׁכְּתוּב עֲלֶיךָ: הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם (בְּמִדְבָר כה, יב). שֵׁם וַיֵּיּוֹ [שֶׁל שְׁלוֹם] קְטוּעָה, בְּגִלְגַל שְׂאֵתְרִיהָ נִמְצָא [עוֹד] גְּלוּתָא.¹⁶ אֲבָל לְעֵתִיד לְבוֹא, תְּהִיָּה וַיֵּיּוֹ שְׁלֹמָה, לְחַבְרָא עַל יְדֵה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַשְׁכִּינָה, [וְעוֹד] לְחַבְרָא עַל יְדֵה שְׁנֵי הַמְּשִׁיחִים. שְׁמִבְחִינַת הַצַּדִּיק אַתָּה [אֱלֹהֵינוּ] [נִקְרָא] פְּנֹחַס, שְׁכּוֹלֵל שְׁנֵי אַחֲרִים, שְׁנֹאמֵר בְּהֵם: פֶּנַּח [אַצ"ל: פֶּנַּח] חַס.¹⁷ [אַבְל]

דְּשִׁמְשָׁא מְזִמְנָא דְּנִפְיק, בְּתַקְפָּה אִיהוּ. דְּשְׁכִינְתָּא אִיהִי גִלְגַל שְׁחֹזֵר בְּעוֹלָם (שַׁבַּת קנא, ב): לְזִמְנָא בְּסִלְקוֹ לְזִמְנָא בְּנַחֲתוֹ. וּמַסְטְרָא דִּילָהּ אַתְמַר בִּישְׂרָאֵל: וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפֹר הָאָרֶץ (בְּרֵאשִׁית כח, יד). וּמַסְטְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם (שֵׁם כב, יז). אֲבָל לְזִמְנָא דְּאַתִּי פְּלֵא מַסְטְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵא תְדִיר. כִּי ה' יִהְיֶה לְךָ לְאוֹר עוֹלָם. וְשְׁכִינְתָּא אַתְמַר בְּהַ: וְהָיָה אוֹר הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה. כְּדִין וְשִׁלְמוֹ יָמֵי אַבְרָהָם, דְּלֹא יִשְׁתַּכַּח תּוֹ שְׁלִיטוֹ לְסַטְרִין מְסֻאֲבִין כְּלָל.

שְׁכִינָה נִקְרָאת עַפְרָה, עַי' ת"ז ת"י ס"ט, קטז ע"ב, ועי' שם בהשמטות, ת"י ו', קמד, סע"ב.

עַי' אַדִּיר בְּמֵרוֹם עַמ' צַט: וּשְׁמ, כּוּחוֹת הַטּוֹמָא יֵשׁ לָהֶם אַחֲזִיחָה בְּמַעוֹט הִירַח.

עַי' קְדוּשֵׁין סו, ב; יִלְקוּט שְׁמַעוּנֵי בְּמִדְבַר כה, ס' תשעב.

עַי' זְהַר אַחֲרֵי ח"ג, נז, ע"ב, ד"ה וְתַנִּינֵן בְּרִזָּא דְּמַתְנִיתִין, וְרֵאָה מֵתוֹק מִדְּבַשׁ שֵׁם. וּבִזְהַר פְּנַחַס ח"ג רל"ז ע"ב, בְּרַעֲיָא מְהֵימְנָא: שְׁנֵי אַחֲרִים הֵם נָדָב (נִצַּח) וְאַבְיָהוּ (הוּד) שְׁמֵתוֹ וְהִתְעַבְּרוּ בְּפַנְחַס (יִסוּד) כְּשֶׁהֲרַג אֶת זְמֵרִי; עַי' שַׁעַר הַגְּלוּלִים הַקְּדָמָה לָג, דף לה - לו.

בְּכַחֲנֵת הַשְּׂכִינָה, [אַתָּה נִקְרָא] אֱלֹהֵינוּ, שֶׁהוּא [בְּמַגֵּן שָׁמַיִם] כִּי [שֶׁפָּנְגַד סְפִירַת הַמַּלְכוּת]. וְנֹאמַר לְנֶפֶד: וְהַשִּׁיב לִב אֲבוֹת עַל בְּנֵים וְלִב בְּנֵים עַל אֲבוֹתָם (מִלְאכֵי ג, כד). שֶׁהַצְדִּיק הוּא הַקָּשֶׁר שֶׁל כָּל הַסְּפִירוֹת,¹⁸ וְעַל יָדוֹ יִתְקַשְּׁרוּ כָּלֵם בְּקָשֶׁר אֶחָד בְּרֵאוֹ.

אֱלֹהֵינוּ דְּאִיהוּ ב"ן. וְאִתְמַר בְּךָ וְהַשִּׁיב לִב אֲבוֹת עַל בְּנֵים וְלִב בְּנֵים עַל אֲבוֹתָם (מִלְאכֵי ג, כד). דְּצְדִיק אִיהוּ קְשׁוּרָא דְכָל סְפִירָן, וּבְךָ יִתְקַשְּׁרוּן כְּלָהוּ בְּקְשׁוּרָא חֲדָא בְּדָקָא יְאוּת.

קָם אַבְרָהָם הַזֶּקֶן הַחֲסִיד, פִּתַח וְאָמַר: בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ וְכָהוּ (בְּרֵאשִׁית א, א-ד), בְּגִלּוֹתָא. וְחֻשְׁףָּהּ עַל פְּנֵי תְּהוֹם דָּא חֻשְׁכָּא מְסֻטְרָא דְשְׂכִינְתָּא, דְּבַהּ מִתְתַּקְּפִין כְּלָהוּ סְטִירִין מְסֻטְרִין. בְּגִין כְּךָ עַל פְּנֵי תְּהוֹם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר מְסֻטְרָא דְדְכוּרָא. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת הָאוֹר כִּי טוֹב דָּא אוֹר דְּאִתְגַּנְיֵי דִּיתְגַּלִּי בְּעֵלְמָא, וְדָא זְמַנָּא דְפְרִקְנָא.

קָם אַבְרָהָם סָבָא חֲסִידָא פִּתַח וְאָמַר בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ וְכָהוּ (בְּרֵאשִׁית א, א-ד), בְּגִלּוֹתָא. וְחֻשְׁףָּהּ עַל פְּנֵי תְּהוֹם דָּא חֻשְׁכָּא מְסֻטְרָא דְשְׂכִינְתָּא, דְּבַהּ מִתְתַּקְּפִין כְּלָהוּ סְטִירִין מְסֻטְרִין. בְּגִין כְּךָ עַל פְּנֵי תְּהוֹם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר מְסֻטְרָא דְדְכוּרָא. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת הָאוֹר כִּי טוֹב דָּא אוֹר דְּאִתְגַּנְיֵי דִּיתְגַּלִּי בְּעֵלְמָא, וְדָא זְמַנָּא דְפְרִקְנָא.

וְאִזְ [בְּזִמְן הַגְּאֻלָּה]: יְקוּוּ הַמִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וְגו' (שָׁם שְׁמ, ט). מַהוּ מִים? אֵלָּא אֵלוּ: הַמִּים הַיְּהוּדוֹנִים [הַס"א] (תְּהִלִּים קכד, ה). שְׁבִשְׁעָה אַחֲרַת [בְּגִלּוֹת], הַתְּחִיָּקוּ לְשֻׁלֹט בְּעוֹלָם, [אַבְל] בְּאוֹתוֹ

כְּדִין (שָׁם שְׁמ, ט) יְקוּוּ הַמִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וְכו'. מֵאֵן מִים. אֵלָּא אֵלִין הַמִּים הַיְּהוּדוֹנִים (תְּהִלִּים קכד, ה). דְּבִשְׁעָתָא אַחֲרָא אִתְתַּקְּפוּ לְשֻׁלְטָא בְּעֵלְמָא. וּבְהַהוּא זְמַנָּא יְקוּוּ הַמִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם

18. עיי' זהר לך לך ח"א, פט, ע"א, והוא בבחינת "כל".
 19. הגלות מסמלת על עולם התוהו - הנקודים; עיי' קל"ח פתח לו; דעת תבונות עמ' רנז; קל"ח, פתח נב: "כי מצב השבירה גורם חרבון ממש, ומצב הקטנות אינו גורם כל כך, אלא גלות נעשה. וגם בו נאמר: ראיתי את הארץ והנה תוהו ובוהו, עם כל זה אינו תהו ובהו ממש, כי לא חזר העולם לתהו ובהו"; אדיר במרום ח"ב, עמ' לג. "ולכן גם בגלות שהוא בחי' תהו ובהו יש רוח זה מרחפת".
 20. עיי' קה"צ, גנזי רמח"ל עמ' קלז.
 21. עיי' חגיגה יב ע"א; עיי' אור הגנוז עמ' כד - כז, על מקורות "אור הגנוז" אצל חז"ל, ועוד שכל תורת הרמח"ל היא בבחינת אור הגנוז.

זמן [של הגאולה], יקוו המיום מתחת השמים אל מקום אחד. וסוד הדבר: גרים גרורים הם לעתיד לבוא.²² אז [אחרי התקון]: ותראה היבשה, שבזמן אחר פתוב [לגבי השכינה]²³: אל תראני שאני שחרחרת (שיר א, ו), בגלל הקלפות שפוכבות אותה. אבל בזמן שמתאספות כלם ומשתעבדו תחת רגליה, נאמר עליה: ותראה היבשה.

אל מקום אחד, ורזא דמלה גרים גרורים הם לעתיד לבא (ע"ז כד.). כדין ותראה היבשה. דבזמנא אחרינא פתיב אל תראני שאני שחרחרת (שיר א, ו) בגין קליפין דסחרן לה. אבל בזמנא דמתכנשין פלהו, ומשתעבדו תחות רגלה, אתמר בה: ותראה היבשה.

ואז תדשא הארץ דשא עשב (בראשית שם,יא). וזה סוד [הפסוק]: פי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח (ישעיה סא,יא), [זרועיה] - אלו מדרגות אורות הקדושים שמאירים בשכינה, שלא נראו בגלות. באותו זמן [של הגאולה], יתחדשו [האורות] בתקון שלם. ואז הרבה נטיעות נטעות שם [בארץ], והמה הנשמות הקדושות של ישראל. והרבה מלאכי עליון, שנאמר לגבהם: ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף²⁴ על הארץ (בראשית שם,כ). [ועוד יש מלאכים] אחרים, שנאמר בהם: תוצא הארץ נפש חיה (שם שם,כד). [אבל] שלמות הכל: נעשה אד"ם בצלמנו כדמותנו (שם שם,כו), [אד"ם] - זה מלך המשיח, אדם ד'וד מ'שיח, שלמות של כל התקונים. על אותו הזמן [כתוב]: ויכלו השמים

כדין (בראשית שם, יא) תדשא הארץ דשא עשב. ורזא דא פי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח (ישעיה סא, יא) אלין דרגין נהירין קדישין דנהרין בשכינתא, דלא אתחזין בגלותא. ובההוא זמנא יתחדתון בתקונא שלם. כדין כמה נטיעין מתנטען תמן, ואנון נשמתין קדישין דישראל. וכמה מלאכי עלאי דאתמר בהו: ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ (בראשית שם, כ). ואחרנין דאתמר בהו: תוצא הארץ נפש חיה (שם שם, כד). שלימו דכלא נעשה אד"ם בצלמנו כדמותנו (שם שם, כו) דא מלפא משיחא אדם ד'וד מ'שיח שלימו דכל תקונין. בההוא זמנא ויכלו השמים והארץ וכל צבאם ויכלו אלהים ביום השביעי (שם ב, ב) דכל תקונין אלין שלימו דשתא יומין

22. עי' ע"ז כד ע"א, ולעיל תי' כח בדברי אליהו, והרמז כאן הוא על החזרת הרע לטוב, עי' קל"ח פתח מט.
 23. ת"ז בהקדמה, ג, ע"ב; תי' כ, ג, ע"ב.
 24. עוף יעופף - אלו המלאכים הקדמת הזהר, ח"א, יב, ע"ב; זהר ויקהל כו, ע"ב; ת"ז, תי' מז, פג, ע"ב; ברכות ד, ע"ב.

וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי (שם ב,ב), שְׁפָל הַתְּקוּנִים הֵם
שְׁלֵמוֹת הַשְּׁשָׁה יָמִים לְהֵבִיא לַשְּׁבִיעִי,
שְׁהוּא אֶלֶף הַשְּׁבִיעִי, שַׁבַּת קֹדֶשׁ, שַׁבַּת
לַיהוָה (דְּבָרִים ה,יד) בְּנֹדְאֵי. עַד שְׁיַחֲדֵשׁ
הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם [בְּאֶלֶף
הַשְּׁמִינִי]²⁵ בְּחֻדוֹשׁ אַחֵר, שְׁלֵא נֹדַע וְלֹא
נִרְאָה. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם
הוּזָה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

לְמִיתֵי לְשְׁבִיעָאָה, דְּאִיהוּ אֶלֶף שְׁבִיעָאָה,
שַׁבַּת קֹדֶשׁ שַׁבַּת לַה' וְדֹאֵי עַד דִּיחֲדֵשׁ
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֶלְמָא בְּחֻדְתוּתָא
אַחֲרִינָא דְלֹא אֲשַׁתְּמוּדַע וְלֹא אֲתַחֲזִי.
זַפְּאָה חוּלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל בְּעֶלְמָא דִּין
וּבְעֶלְמָא דְאַתֵּי.

25. חדוש העולם על פי רמח"ל הוא באלף השמיני, עיין רכב ישראל עמ' 157 - 149 ושם על אלף השמיני: "ועל כן נודע שזה המאור ישלוט לנצח, והוא יתגלה באלף השמיני, ויותר מזה אין יודעים ממנו... ועל כן יקבלו הנשמות ידיעה חדשה שאין להם עתה כלל". שם עמ' 161, מתוך פינות המרכבה, גנזי רמח"ל עמ' שלא. וכן מתוך "רישא וסופא", אדיר במרום ח"ב עמ' מ': "וזה ההפרש שבין אלף השביעי לשמיני, כי בשביעי יגיע הראש אל הסוף ויתחבר בו, ובשמיני יעשו כולם בהשוואה אחת כבראשונה. וה"ס היחוד השלם, בסוד ה' אחד ושמו אחד, ומה שיהיה באותו זמן בנבראים אינו מושג"; עי' לקמן תי' ט.

תקוון שלושים ואחד

חיבור ישראל בשרשם

ולכל היד החזקה בזמנא דפרקנא. דכדין יתחדתון קטרין לאתקשרא עמא קדישא בשרשיהון פדקא זאות. אי תימא קטרין חדתין. לאו הכי אלא תדנותא דקטרין. ורזא דא ברית דגזר בהדיהו פד נפקו ממצרים, ויגזר בהדיהו לזמנא דאתי. ודא יד החזקה, דבה אתגזרו ישראל במצרים לאעברא ערלה מניהו. לכתר אתקשרו בשרשין עלאין, בזמנא דאתיהיב לון אוריתא, דאתמר בה: נפשי יצאה בדברו (שיר ה, ו) לאתדבקא במלפא.

ולכל היד החזקה – בזמן הגאולה, שאז יתחדשו קשרים לקשר העם הקדוש בשרשיהם כמו שראוי. ואם תאמר, [איך זה] קשרים חדשים? לא כד, אלא חדיש הקשרים. וזה סוד, ברית שפרת אתם בשיצאו ממצרים, ושיכרות אתם [גם כן] לעתיד לבוא. וזה יד החזקה, שבה נמולו ישראל במצרים להעביר הערלה מהם. ואחר כך נתקשרו בשרשים העליונים, בזמן שנתנה להם התורה, שנאמר בו: נפשי יצאה בדברו (שיר הו, ו) [כדי] להדבק במלך [הקדוש ברוך הוא].

ובגין כך כתיב: אתם ראיתם אשר עשיתי וכו', ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם וכו' (שמות יט, ד-ה). דהא לא יכולו ישראל לאתדבקא במאריהון בדבקותא שלים עד דאתגלי עליהו ושמעו קלה. בגין כך אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי, דא ברית קדמאה דיהיב להו במצרים. כיון דשמעו קלה אתדבקן בה פל חד פדקא חזי. מתמן ולהלאה: אתם ראיתם פי מן השמים דברתי עמכם לא תעשוין וכו'.

לפיכך כתוב: אתם ראיתם אשר עשיתי וגו', ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם וגו' (שמות יט, ד-ה). שיהי לא יכלו ישראל להדבק בדבקות שלמה ברבונם עד שנגלה עליהם ושמעו את קולו. לפיכך: אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי – זו ברית ראשונה שנתן להם במצרים. כיון ששמעו את קולו, נתדבקו בו [בקדוש ברוך הוא], כל אחד כמו שראוי. משם ולהלאה: אתם ראיתם פי מן השמים דברתי עמכם, לא תעשוין וגו' (שם כ, ט"ב),

עני' יהושע פ' יב; שמות רבא כט, ט; עי' דרך ה' ח"ב פ"ד עמ' 70.

שְׁהָרִי בְיוֹן שְׁנִקְשְׁרוּ עֲנָפִים בְּשִׁרְשֵׁיהֶם,
מִשֶּׁם וּלְהִלָּאָה לֹא יִהְיֶה מִי שִׁפְרִיד
אוֹתָם, [וּכְמוֹ כֵּן] לֹא יִהְיֶה מִי שִׁיעֲמוּד
בְּיַנְיָהֶם. בְּגִלְלָהּ זֶה: לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי (גו')
[אַלְהֵי כֶסֶף וְאַלְהֵי זָהָב].

לְעֵתִיד לָבוֹא בְּרֹדֶף זֶה, יַעֲבִיר הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל כָּל מִינֵי טְמֵאוֹת,
[כְּמוֹ] שְׁפָתוֹב: וּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם
וְגו' (יחזקאל לו,כה). וְזֶה [סוּד הַפְּסוּק]:
לְכָל הַיָּד הַחֲזוּקָה – לְהַעֲבִיר הָעֲרָלָה
מֵהֶם, וְאַחַר כֵּן, וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל –
בְּשִׁעָה שִׁיתְגַּלֶּה לַפְּנִיָהם הַמְלִיךְ הַקְדוּשׁ
בְּכָל הַעֲטוּרוֹת שְׁלוֹ, [כְּמוֹ] שְׁפָתוֹב: הִנֵּה
אַלְהֵינוּ זֶה וְגו' (ישעיה כה,ט). שְׁכַמָּה
פְּעֻמִּים יִתְגַּלֶּה הַמְלִיךְ הַקְדוּשׁ לַפְּנִיָהם,
[כְּדִין] שִׁדְבְּקוּ בּוֹ, אֲבָל בְּיוֹם שְׁתֵּשֶׁלֶם
מְנוּחַת יִשְׂרָאֵל לְאַחַר הַקָּרֵב הַחֲזוּק [עִם
הַס"א], וּמְנוּחַת הַכָּל, יִתְגַּלֶּה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לַפְּנִיָהם וְיִתְדַבְּקוּ בּוֹ כְּלָם,
דְּבָקוֹת עוֹלָם.²

וְקָרְבָנֵי יִקְרְבוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם, [כְּדִין] לְחַבֵּר
הָעֲנָפִים [יִשְׂרָאֵל] לְשִׁרְשֵׁיהֶם³ [הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא]. שְׁפָךְ הָיָה כְּשֶׁהִקְרִיבוּ
[קָרְבָנֹת] בְּהַר סִינִי, [כְּמוֹ] שְׁפָתוֹב:
וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת וְגו' (שְׁמוֹת כד,ה) בְּשִׁבִיל
לְעֹלוֹת עֲצִמָם כְּלָפֵי מַעֲלָה. אוֹ [כְּתוּב]:
וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ (שֵׁם
שֵׁם,יא). בְּתַחֲלָה וַיִּקְרִיבוּ – מִלְמַטָּה

(שם כ, יט-כ), דְּהָא בְּיוֹן דְּאִתְקַשְׁרוּ עֲנָפִין
בְּשִׁרְשֵׁיהוּ, מִתְמַן וּלְהִלָּאָה לֹא יִהְיֶה מֵאֵן
דְּאִפְרִישׁ לוֹן, וְלֹא יִהְיֶה מֵאֵן דִּיקוּם
בְּיַנְיָהוּ. בְּגִין דָּא לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי וְכו'.

כְּגוֹנָא דָּא לְזַמְנָא דְאִתִּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא יַעֲבֵר מִיִּשְׂרָאֵל כָּל זִינֵי מְסֻאֲבוּתָא,
דְּכִתִּיב וּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וְכו' (יחזקאל לו, כה). וְדָא לְכָל הַיָּד הַחֲזוּקָה
לְאֵעֲבָרָא עֲרָלָה מִנְיָהוּ. לְבַתֵּר וּלְכָל
הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל, בְּשִׁעָתָא דִּיתְגַּלִּי קַמְיָהוּ
מִלְכָּא קְדִישָׁא בְּכָל עֲטָרִין דִּילָהּ, דְּכִתִּיב
הִנֵּה אַלְהֵינוּ זֶה וְכו' (ישעיה כה, ט).
דְּכַמָּה זְמַנִּין יִתְגַּלִּי קַמְיָהוּ מִלְכָּא קְדִישָׁא
לְאַתְדַבְּקָא בֵּהּ. אֲבָל בְּיוֹמָא דִּישְׁתֵּלִים
נִיחָא דִּישְׂרָאֵל בְּתַר קָרְבָּא תְּקִיפָא, וְנִיחָא
דְּכִלָּא, יִתְגַּלִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַמְיָהוּ
וְיִתְדַבְּקוּן בֵּהּ כְּלָהוּ דְבִקוּתָא דְלַעֲלָמִין.

וְקָרְבָנֵי יִקְרְבוּ בְּהוּא יוֹמָא לְסִלְקָא
עֲנָפִין לְשִׁרְשֵׁיהוּן. דְּהִכִּי קָרִיבוּ עַל טוֹרָא
דְּסִינִי, דְּכִתִּיב וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וְכו' (שְׁמוֹת
כד, ה) בְּגִין לְסִלְקָא גְרַמְיָהוּ לְגַבֵּי עֲלָא.
כְּדִין וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ
(שֵׁם שֵׁם, יא). בְּקַדְמֵיתָא וַיִּקְרִיבוּ, מִתְמַתָּא

2. ראה מאמר הגאולה עמ' פו: "אך כאשר יהיה העולם בתיקונו, לא תהיה עוד החיה רעה הזאת, כי כן כתוב: בלע המוות לנצח. כי הכל בשלווה ונחת יהיה, ועל זה הענין אמר הכתוב והיתה מנוחתו כבוד".

3. לגבי המושג החשוב הזה: חיבור הנפרדים בשורש ראה מבוא, ראה על סוד הקרבן, אדיר במרום ח"ב, עמ' סו, קיצור הכוונות, עמ' קסב-קסה.

לְמַעַלָּה [לְעוֹרֵר הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן]. וְאַחַר כֵּן: וַיֵּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, בְּאוֹר שִׁיזְרָד מְלֻמְעָלָה לְמַטָּה. וְהַכֵּל כֵּן יִהְיֶה לְעֵתִיד לְבוֹא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם.

וְהִנֵּה מְטַטְרוּ"ן הַשָּׂר הַגָּדוֹל בָּא, פֶּתַח וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, אַתָּה הָאוֹר שְׂמַאִיר בְּעוֹלָם, וּמִמֶּד מְאִירִים כְּמֵה אֲחֵרִים לְהָאִיר לְכָל צַד. וְזֶה סוּד: וְהַמְשַׁפְּלִים יוֹהִירוּ פֹהַר הַרְקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכֹכְבֵי וְגו' (דְּנִיאל יב, ג). שְׁחָרֵי הַשֶּׁמֶשׁ לֹקַח כָּל הַבַּח [כְּרִי] לְפָזֵר לְעוֹלָם. וְאַחַר כֵּן, מִמְּנוֹ, מִתְחַלֵּק הַבַּח לְכָל הַכּוֹכְבִים, וְכָל אֶחָד עוֹשֶׂה [אֵת תְּפִקִּידוֹ] שְׁלוֹ בְּעוֹלָם. וְזֶה סוּד: שְׁרֵי אֲלָפִים שְׁרֵי מְאוֹת שְׁרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׁרֵי עֶשְׂרוֹת (שְׁמוֹת יח, כא), שְׁכָךְ הַהֲנַהֲגָה מִסְתַּדְרֵת בְּסִדּוֹר מְשֻׁלָּם, זֶה אַחַר זֶה כְּמוֹ שְׂרָאוּי.

בְּהַתְחַלָּה מֹשֶׁה הִיָּה עוֹמֵד [לְבַד] לְהַנְהִיג אֵת כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ: שְׂקוּל מֹשֶׁה כְּנֶגֶד שְׁשִׁים רְבוּאָה (מְכִילֵתָא יתרו, א). וְעַם כָּל זֶה, אָמַר לוֹ יִתְרוֹ: נָבֵל תֵּבֵל וְגו' (שְׁמוֹת שם, יח), שְׁהַכֵּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן. שְׁחָרֵי הָעֲנִינִים לְמַטָּה צְרִיכִים לְהִיּוֹת כְּמוֹ לְמַעַלָּה, וְאִם אֵינָם כֵּן, אֵינָם מִתְקַיְמִים בְּקִיּוּם. לְפִיכֵךְ, נָבֵל תֵּבֵל וְגו', שְׁכָךְ [הַדְּבָרִים] אֵינָם מְסַדְרִים לְמַעַלָּה,

לְעֵלָּא. לְכַתֵּר וַיֵּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, בְּנִהוּרָא דְנִחִית מְעֵלָּא לְתַתָּא. וְכֵלָּא הָכִי יִהְיֶה לְזַמְנָא דְאַתִּי. זַפְּאָה חוֹלְקִיהוּן.

וְהָא מְטַטְרוּ"ן שְׂרָא רַבָּא אֲתֵי פֶתַח וְאָמַר, ר' ר' אַנְתָּ נְהִירוּ דְנִהִיר בְּעֵלְמָא, וּמִנֶּד מִתְנַהֲרִין כְּמֵה אַחְרָנִין לְאַנְהֵרָא לְכָל סֵטֵר. וְרִזָּא דָּא וְהַמְשַׁפְּלִים יוֹהִירוּ פֹהַר הַרְקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכֹכְבֵי וְכו' (דְּנִיאל יב, ג). דְּהָא שְׂמֵשׂא נָטִיל כָּל חֵילָא לְאַפְקָא לְעֵלְמָא. לְכַתֵּר מְנַה אֲתַפְּרֵשׁ חֵילָא לְכַלְהוּ כּוֹכְבֵיא, וְכָל חַד עֵבִיד דִּילֵה בְּעֵלְמָא. וְרִזָּא דָּא שְׁרֵי אֲלָפִים שְׁרֵי מְאוֹת שְׁרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׁרֵי עֶשְׂרוֹת (שְׁמוֹת יח, כא). דְּהָא מְלִין מְסַתְּדֵרֵן הָכִי בְּסִדּוֹרָא שְׁלִים, דָּא בְּתֵר דָּא בְּדָקָא יָאוּת.

וּמֹשֶׁה בְּקַדְמֵיתָא אִיהוּ הָיָה קָאִים לְדַבְּרָא כָּל יִשְׂרָאֵל, דְּאֲתַמֵּר בֵּה: מֹשֶׁה שְׂקוּל כְּשְׁשִׁים רְבוּאָה (עֵי) מְכִילֵתָא יתרו (א). וְעַם כָּל דָּא אָמַר לֵה יִתְרוֹ נָבֵל תֵּבֵל וְכו' (שם שם, יח), דְּכֵלָּא בְּרִזָּא עֲלֵאָה. דְּהָא מְלִין לְתַתָּא אַצְטְרִיף לְמַהְוֵי כְּגוֹנָא דְלְעֵלָּא, וְאִי לִית אֲנוּן הָכִי לָא מִתְקַיְמִין בְּקִיּוּמָא. בְּגִין כֵּן נָבֵל תֵּבֵל וְכו' דְּהָכִי

4. שְׁנַהֲנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, עֵי בְּרוּכַת יז, ע"א.
 5. שְׁכוּלָם מְקַבְּלִים הַשְּׁפַע מִמֶּשׁ - הַשֶּׁמֶשׁ, לְתַת לְיִשְׂרָאֵל.
 6. עֵי זֶהר כִּי תַצֵּא ח"ג, רַעַח, ע"א; ת"ז ת"ז ט"ט, קִיט, ע"ב: "וּבִגִּין דָּא אֲתַמֵּר בִּיה אִשָּׁה אַחַת יִלְדָה בְּמִצְרַיִם שְׁשִׁים רְבוּאָה בְּכַרְס אַחַד. וּמִנּוּ דָּא מֹשֶׁה דָּאִיהוּ שְׂקוּל כְּשְׁשִׁים רְבוּאָה מִיִּשְׂרָאֵל".

אֵלָא [הם מסדרים] בסוד: שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת וְגו'. [דהיינו] מִשָּׁה לְמַעַלָּה מִכָּלָם, בְּלֹלוֹת כָּלָם, וּמִמְנוּ מִתְחַלְקִים כָּל אֶחָד מֵאוֹתָם הָרֵאשִׁים [השְׂרִים] לְקַח תְּחִלָּה, וְתַחְתֵּיהֶם מִתְחַלְקִים כָּל שְׂאָר הַמְּחֻנּוֹת. וְאָז: גַּם כָּל הָעַם הַזֶּה עַל מִקְמוֹ יבֵא בְשָׁלוֹם (שָׁם שָׁם, כּוּ), לְהוֹיֹת כָּל אֶחָד בְּמִדְרַגְתּוֹ הָרְאוּיָה לוֹ, וְלֹא כָּלָם בְּכֻלָּם אֶחָד בְּעַרְבוּבֵיהֶם בְּשָׁלוֹם – [דהיינו] שֶׁכָּלָם לְקַחוּ מֵאוֹתוֹ שְׁלוֹם הָעֲלִיּוֹן.⁷

וּמִצְוָה זוֹ רְאוּיָה הִיָּתָה לְהַנְתֵּן עַל יַדִּי מִשָּׁה:⁸ אֵלָא בְּשִׁבִיל שִׁבּוּא יִתְרוּ וְיִזְכְּהוּ בָּהּ. שְׁהָרִי הוּא הִיָּה מֵאוֹתָם יוֹעֲצִים שֶׁל פְּרָעָה,⁹ וּמִשָּׁד כַּח לְמִצְרִים מִצַּד הַחֲכָמָה, וְאִיּוֹב מִבִּינָה, וּבִלְעָם מִדַּעַת. וּבְגִלְל [שִׁיתְרוּ] בְּרַח, וְלֹא רָצָה לְחַזֵּק אֶת מִצְרַיִם, וְכֵה לַעֲשׂוֹת סֵדֶר לְיִשְׂרָאֵל בְּסִדּוֹר שְׁלֹם. וְזֶה סוֹד הַחֲכָמָה,¹⁰ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ: כָּלָם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ (תְּחִלִּים קד, כד). בְּגִלְל זֶה: וְהִיִּית לָנוּ לְעֵינַיִם (בְּמִדְבָר י, לא) מִצַּד הַחֲכָמָה.

וּלְזַמְנָא דְאֵתִי הָכִי נָמִי כֹּלָא יִסְתַּדֵּר בְּסִדּוֹרָא דָּא, לְמַהוּי אֲנוּן רִישִׁין עֲלָאִין, יִזְהִירוּ פְּזַהר הָרְקִיעַ. וּמִגִּיהוּ מִתְפָּרְשָׁאן כְּמָה אֲחֻנְיִין דְּמִתְפָּרְשָׁאן לְסִטְרֵיהוּ הָכָא

לֹא מִסְתַּדְרִין לְעֲלָא, אֵלָא בְּרִזָּא דְשְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת וְכוּ'. מִשָּׁה לְעֲלָא מִכָּלָהוּ, כְּלָלָא דְכֹלָא, וּמִגִּיהוּ מִתְפָּרְשָׁאן לְנִטְלָא כָּל חַד מֵאֲנוּן רֵאשִׁין בְּקִדְמִיתָא. וְתַחְתֵּיהוּ מִתְפָּרְשָׁאן כָּל שְׂאָר מִשְׂרִין. כְּדִין: וְגַם כָּל הָעַם הַזֶּה עַל מִקְמוֹ יבֵא בְשָׁלוֹם, לְאַשְׁתַּכְּחָא כָּל חַד בְּדִרְגָּה דְחֻזִּי לֵהּ, וְלֹא כֹלָא בְּכֻלָּא חַד בְּעַרְבוּבֵיָא. בְּשָׁלוֹם, דְכֹלָא נְטִיל מֵהָהוּא שְׁלָמָא עֲלָאָה.

וּפְקוּדָא דָּא אֲתַחֲזִי לֵהּ לְמִשָּׁה לְאַתְפַּקְדָּא. אֵלָא בְּגִין דְּהִיִּיתִי יִתְרוּ וְיִזְכְּבִי בָּהּ. דְּהָא אִיהוּ מֵאֲנוּן יוֹעֲצִין דְּפְרָעָה הַזֶּה, וּמִשָּׁדֵי חִילָא לְמִצְרַיִם מִסְטֵרָא דְחֲכָמָה, וְאִיּוֹב מִבִּינָה, וּבִלְעָם מִדַּעַת. וּבְגִין דְּעָרַק וְלֹא בַּעַא לְמַהוּי לְאַתְקַפָּא לְמִצְרַיִם, וְכֵה לְסִדְרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּסִדּוֹרָא שְׁלִים. וְרִזָּא דָּא חֲכָמָה, דְּאֲתַמַּר בָּהּ: כָּלָם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ (תְּחִלִּים קד, כד). בְּגִין דָּא וְהִיִּית לָנוּ לְעֵינַיִם (כּמִדְבָר י, לא) מִסְטֵרָא דְחֲכָמָה.

וּלְזַמְנָא דְאֵתִי הָכִי נָמִי כֹּלָא יִסְתַּדֵּר בְּסִדּוֹרָא דָּא, לְמַהוּי אֲנוּן רִישִׁין עֲלָאִין, יִזְהִירוּ פְּזַהר הָרְקִיעַ. וּמִגִּיהוּ מִתְפָּרְשָׁאן כְּמָה אֲחֻנְיִין דְּמִתְפָּרְשָׁאן לְסִטְרֵיהוּ הָכָא

7. הקב"ה נקרא שלום, ע"י ת"ז, הקדמה, ג, ע"ב.

8. ילקוט שמעוני יתרו, תחילת רמז רע"א.

9. ע"י סוטה יא,א; ת"ז ת"י מז, פד, ע"א: פרעה היו לו ג' יועצין: יתרו, איוב, בלעם; ע"י ג"כ זהר יתרו סט, ע"א, שמות רבא פ"א.

10. חכמה סתימאה (א"א), ע"י אדיר במרום, עמ' ככ, קלד, קמז; דעת תבונות ח"ב עמ' לח.

לְצַדִּיקִים לְכָאן וּלְכָאן, לְהַנְהִיג אֶת
יִשְׂרָאֵל. וְכֵלֶם נוֹטְלִים מֵאֵלֹהֵי שְׁעוֹמְדִים
עַלְיוֹנִים עַל הַכֹּל.

וְעַם כָּל זֹאת, הַכֹּל יֵצֵא מִירוּשָׁלַיִם.
שְׁבִירוּשָׁלַיִם, עוֹמְדִים שָׁם הֵרָאשׁוּנִים שֶׁל
הַכֹּל. וּמִשָּׁם: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר
יְהוָה מִירוּשָׁלַיִם (ישעיה ב,ג). וְיִטְלוּ
[מֵהֶם] בְּתַחֲלָה כָּל אֵלֹהֵי הָאֲחֵרִים
[הַשָּׂרִים], בְּשִׁבְלֵי לַתַּת לְעוֹלָם בְּסִדּוֹר
שָׁלֵם. וְכֵלֶם יִתְעוֹרְרוּ כְּלָפֵי הַשׁוֹרֵשׁ
[הַזֶּה] שְׁעוֹמֵד בִּירוּשָׁלַיִם. וְנֹאמַר בּוֹ:
יִבִּילוּ שֵׁי לְמוֹרָא (תהלים עו,ב). שְׁבִית
הַמְקֻדָּשׁ, שָׁם [נֹאמַר]: וְלִכֹּל הַמּוֹרָא
הַגָּדוֹל, בְּגִלּוֹי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְהַשְׁכִּינָה שִׁיתְגַּלוּ שָׁם עַל אֵלֹהֵי
הַמְּשִׁיחִים, וְהָאֲחֵרִים שְׁעוֹמֵהֶם. וְשָׁם, כָּל
הָאֲחֵרִים יִבֹּאוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה,
לְפֹל מֵהֶם כְּפֹכְכִים מֵהַשָּׁמֶשׁ. וְעוֹד,
בְּיוֹם הַחֻקָּה¹², בְּזִמְנֵי שְׁהַמְלִיךְ מִתְחַזֵּק
כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ כַּח לְכֹל יִשְׂרָאֵל לְכֹל שְׁבַע
הַשָּׁנִים [הַבְּאוֹת]. אָבֵל [גַּם בֵּן] כָּכֵל
שָׁנָה, בּוֹדֵאִי, יִבֹּאוּ [הַשָּׂרִים] לְשָׁם
[לִירוּשָׁלַיִם] כְּדִי לְהַתְחַזֵּק בְּשִׁבְלֵי כָּל
יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁרֵי חֻלְקֵם.

וְהָכָא, לְדַבְּרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵלְהוּ
נְטְלִין מֵאֵלִין דְּקִימִין עַלְאִין עַל כְּלָא.

וְעַם כָּל דָּא כְּלָא מִירוּשָׁלַיִם יִפּוּק.
דִּירוּשָׁלַיִם תְּמָן קִימִין קְדָמָאִין דְּכְלָא.
וּמִתְמָן: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר ה'ִ
מִירוּשָׁלַיִם (ישעיה ב, ג). וְיִטְלוֹן
בְּקְדָמִיתָא כָּל אַנוּן אַחְרָנִין לְמִיַּהֲב
לְעֵלְמָא בְּסִדּוּרָא שְׁלִים. וְכֵלְהוּ יִתְעַרְוֹן
לְגַבֵּי שְׂרָשָׁא דְקָאִים בִּירוּשָׁלַיִם. וְיִתְמַר
בֵּיהּ: יִבִּילוּ שֵׁי לְמוֹרָא (תהלים עו, יב).
דְּבַהֲמִ"ק תְּמָן וְלִכֹּל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל,
בְּגִלּוּיָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתָּהּ
דִּיתְגַּלוֹן תְּמָן עַל אַנוּן מְשִׁיחִין, וְאַחְרָנִין
דְּעַמְהוּן. וְתְמָן יִיתוֹן תְּלַת זְמַנִּין בְּשַׁתָּא
כְּלָהוּ אַחְרָנִין, לְנְטָלָא מְנַהוּן כְּכּוֹכְבֵי
מְשִׁמְשָׁא. וְעוֹד בְּיוֹמָא דְהַקְהָל, בְּזִמְנָא
דְּמִלְכָא מִתְתַּקֵּף לְאַמְשָׁכָא חִילָא לְכֹל
יִשְׂרָאֵל לְכֹל שְׁבַע שָׁנִין. אָבֵל כְּכֹל שַׁתָּא,
וְדֵאִי תְּמָן יִיתוֹן לְאַתְתַּקְפָּא בְּגִין כָּל
יִשְׂרָאֵל. זְכָאָה חוֹלְקֵהוּן.

11. דהיינו משה ושני המשיחים; עי' לעיל סוף תיקון כב, תיקון כ"ג; אוצרות רמחל קעג; מ' הגאולה עמ' פ, צג.

12. דהיינו ביום שני של סוכות של מוצאי שביעית, כל העם מתאסף בעזרת נשים שבבית המקדש, עיין דברים, לא, י - יג; ספר החינוך מצוה תריב.